

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

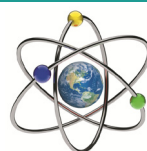
№4(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 242 sahifa,
2-aprel, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Yangi O'zbekistonning mintaqaviy va global geosiyosiy pozitsiyasi: milliy o'zlik va media reprezentatsiya tahlili	16
Salim Doniyorov	
Axborot kommunikatsiya texnologiyalari vositasida o'quvchilarning adabiy tahlil kompetensiyasini shakllantirish	21
Djo'rayev Yorqin Xolnizozovich, Xoldarova Gulchehra Tajibayevna	
Adabiy tahlil kompetensiyasini shakllantirishda elektron darsliklar va multimedia vositalaridan foydalanish.....	26
Djo'rayev Yorqin Xolnizozovich	
Ta'limdagi hurfikrlikni rivojlantirishning pedagogik asoslari.....	29
Yunusov Dilshod Raxmatovich	
Boshlang'ich ta'limda kompetensiyaviy yondashuv asosida o'quvchilarda tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi.....	32
Aliqulova Habiba Bahranovna	
Ayollar boksida jismoniy tayyorgarlikning yosh qizlar salomatligiga ta'siri	36
Majidov Ruslan Rustam o'g'li, Komilova Ismigul O'ktamjon qizi	
Talaba-yoshlarda internet risklarning oldini olishning pedagogik modeli	41
Muradova Maftuna Komilovna, Mamadaliyeva Umida Isroiljonovna	
Диагностика креативности студентов педагогических вузов в процессе изучения специальных дисциплин.....	44
Уразова Марина Батыровна, Соибова Толифа Дилмуродовна	
STEAM yondashuvi asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarida kommunikativ kompetentlikni shakllantirishning metodik xususiyatlari.....	49
Tashibekova Munajat Xoshimovna	
Mariya Montessori ta'limida bolalarning mustaqilligini va ijodiy faoliyatini rivojlantirishning pedagogik-didaktik shart-sharoitlari.....	53
Asqarova Ma'mura Sadriddinovna	
O'spirinlik yoshida namoyon bo'ladigan agressiv xulqning psixologik xususiyati	59
Atajanova Xurjon Pirnazar qizi	
O'zbekiston jurnalistikasining rivojlanishida jadidlarning o'rni: jurnalistikada yangi trend	64
Murtozayeva Nigora Murtoza qizi	
Virtual ta'lim texnologiyasining ta'lim jarayonini takomillashtirishdagi ahamiyati.....	67
Muxsiyeva Aziza Shamsitdinovna	
Kelajakdagi o'qituvchilarning pedagogik kreativligini ta'limiy o'yinlar orqali rivojlantirish yo'llari	69
N. A. Musayeva	
Talabalarda lisoniy tafakkurni shakllantirishga psixolingvistik yondashuvning didaktik tamoyillari	76
Odiljonova Kamola Abduvosit qizi	
Strategies for Overcoming Difficulties in Using Authentic Materials in English Language Teaching	81
Qosimov Jaloliddin Abduvali o'g'li	
Oliy ta'lim muassasalarida mustaqil ta'limni tashkil etishning pedagogik imkoniyatlari	84
Qurbonova Buzaynab Nurmuxammadiyevna	
Inspektor-psixologlarda ijtimoiy-psixologik kompetentlikning kasbiy faoliyatdagi ahamiyati	87
Raxmanova Dilnoza Farmanovna	
Qo'ng'iro't tumani toponimlarining leksik-semantik va genetik xususiyatlari	90
Shamshaddinova Saodat Saparbayevna	
Variativ yondashuv asosida 5–9-sinf o'quvchilarida valeologik madaniyatni rivojlantirishning didaktik modeli va metodik ta'minoti	93
Shamuratov Asqar Abdullayevich	

The Structural Composition and Developmental Stages of Critical Thinking Skills.....	98
<i>Shuxratjon Ismoiljonov Boymirza o'g'li</i>	
Yosh rahbar kadrlarni lavozimlarga tayinlashning psixologik xususiyatlari.....	106
<i>Sobitov Otabek</i>	
O'zbekistonda erta turmush qurish masalasi va uning psixologik tahlillari.....	111
<i>Sodiqova Gulbarno Odiljon qizi</i>	
Adaptiv sportning inklyuziv ta'lim tizimida alohida ta'limga ehtiyoji bo'lgan o'quvchilarning jismoniy va funksional rivojlanishidagi ahamiyati.....	114
<i>Xasanova Sarvinoz To'liqinjon qizi</i>	
Yosh futbolchilarda texnik mahoratni rivojlantirishda differentsiallashgan mashg'ulotlar modelini qo'llash samaradorligi	118
<i>Zayniddinov Tojiddin Baxriddinovich</i>	
Фразеологизмы как носители культуры: проблемы перевода и методы обучения	123
<i>Хамидова Гулноза Турсунбой кизи</i>	
Talabalarni kreativ yondashuv asosida tarbiyaviy–innovatsion faoliyatga tayyorlash jarayonlari.....	127
<i>Adizova G. M.</i>	
Iqtidorli bolalarni psixologik-pedagogik qo'llab-quvvatlash	131
<i>Ismoilova Adolat Anvarovna</i>	
STEAM – ta'lim texnologiyasi asosida o'quvchilarning fazoviy tasavvurlarini rivojlantirish metodikasi	134
<i>So'fiboyeva Gulchehra Mamurjonovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy ko'nikmalar va kompetentlikni shakllantirishning pedagogik asoslari.....	138
<i>Fayzullayeva Xovoxon Xayrullo qizi</i>	
Inklyuziv ta'limga muhtoj bolalar bilan ishlashda tarbiyachining roli.....	142
<i>Mansurova Lobar Luqmon qizi, Boqiyeva E'zoza Mashrab qizi</i>	
Rivojlanishida nuqsoni bor bolalarni ta'lim-tarbiyalashning ilmiy-pedagogik asoslari.....	146
<i>Tojiboyeva Osiyoxon Alisher qizi</i>	
Xalqaro ta'lim tashkilotlari faoliyatining nazariy asoslari.....	150
<i>Abdusamadova Aziza Kamoliddin qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarni ijtimoiy texnologiyalar asosida ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash tizimi sifatida.....	153
<i>Shanazarov Otabek</i>	
Maktabgacha ta'limda STEAM yondashuvini loyiha asosida joriy etishning pedagogik strategiyalari	158
<i>Radjapova Xuzra Tirkashevna, Abdullayeva Sarviniso</i>	
Matematika ta'limida modellashtirishning psixologik va metodik asoslari: disum loyihasi tahlili.....	161
<i>Xaydarov Xurshid Ismatovich</i>	
Darsdan tashqari mashg'ulotlarda gandbolchilarning tezkorligini rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	166
<i>Ismatullayeva Zuhra Rustam qizi</i>	
Osiyo xalq o'yinlari asosida jismoniy tarbiya jarayonini samarali tashkil etishning pedagogik shartlari	170
<i>Abdullayev Yashnarjon Mahkamovich</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning innovatsion kompetentligini shakllantirishda klasterli ta'lim muhitining imkoniyatlari.....	173
<i>Abduraxmanov M. B.</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida tanqidiy fikrlash.....	178
<i>Chinaliyeva Ayjamal Baxitjanovna</i>	
Talabalarda raqamli ta'lim madaniyatini rivojlantirish.....	181
<i>Eshqurbonova Nafisa Bahodir qizi</i>	
Blended Educational Technologies in Higher Education: A Systematic Analysis of Foreign Research.....	183
<i>Fozilova Maxina Adashevna</i>	
Voyaga yetmaganlarda deviant xulq shakllanishida ijtimoiy-psixologik omillarning roli.....	188
<i>Galdiyeva Mehribon Durdiyevna, Saydazimov Alisher Nurali o'g'li</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Boshlang'ich tayyorlov guruhida ulotqirish texnikasi elementlarini o'rgatish samaradorligi.....	191
Hayitmurodova Nasiba Abdusalimovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida tarbiya fanini o'qitishning metodik tayyorgarligini takomillashtirish zaruriyati.....	197
Inoyatova Zulfiya Xamdamovna	
Talabalarni ilmiy-tadqiqot faoliyatiga jalb etishning metodologik asoslari.....	199
Karimova Madinabonu Dilshodbek qizi	
Kompetentligini baholash mezonlari va indikatorlarini ishlab chiqish	203
Kayumov Oybek Achilovich	
Kasbiy refleksiya asosida bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik mahoratini rivojlantirish.....	209
Miraxmedova Mubina Mirxalil qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida nutq ko'nikmalarini rivojlantirish.....	211
Nisanbayeva Akmaral Kaldibayevna	
Maxsus ta'lim dasturlari orqali iqtidorli talabalarining ijodiy salohiyatini rivojlantirish	214
Rayimova Shahlo Sobirjon qizi	
STEAM ta'limida ijtimoiy intellektni rivojlantirish metodlari	217
Toshev Elbek Choriyevich	
Innovatsion texnologiyalar va ularning tasviriy san'at o'qituvchilarini tayyorlash tizimidagi roli.....	223
Usmanov Botir Allaberdievich	
Bo'lajak tarbiyachilarning ijtimoiy kompetensiyasini rivojlantirishda volontyorlik faoliyatining ahamiyati.....	227
Xalilova Dilnoza Furkatovna	
Boshlang'ich sinflarda robototexnikaning ahamiyati va o'rni	230
Xodiyeva Dilrabo Pirimovna	
Working With Visual AIDS in Teaching English in Primary Education	233
Yunusova Nodira Akhmadjanovna	
Teatr texnologiyalarini maktabgacha ta'limga integratsiya qilishning pedagogik shartlari	237
Abdullayeva Aziza Abdurazzoq qizi, Salimova Dilmira Farxodovna	

BO'LAJAK O'QITUVCHILARNI IJTIMOYIY TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA IJTIMOYIY-PEDAGOGIK FAOLIYATGA TAYYORLASH TIZIMI SIFATIDA

Shanazarov Otabek

Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti dotsenti

Annotatsiya: Bo'lajak o'qituvchilarni pedagogik tayyorlash, avvalo, oliy ta'lim muassasalarida pedagog kadrlarni sifatli tayyorlash darajasiga bevosita bog'liq. Mutaxassislarining kompetentlik darajasi, kasbiy mahorati hamda pedagogik jarayonlarni to'g'ri va maqsadga muvofiq boshqara olishi o'quvchi shaxsini shakllantirish samaradorligini belgilaydi. Mazkur holat oliy pedagogik ta'lim tizimi, shuningdek, ta'lim va kadrlar tayyorlash uchun mas'ul bo'lgan barcha tashkilotlar zimmasiga bo'lajak pedagoglarning barkamol shaxsni tarbiyalash jarayonlarini tashkil etish va boshqarishga oid kasbiy tayyorlarligini chuqur tadqiq etish vazifasini yuklaydi.

Kalit so'zlar: pedagogika, pedagogik muammo, ta'lim, kasbiy mahorat, kompetentlik, barkamol shaxs, bo'lajak o'qituvchilar.

Abstract: The pedagogical training of future teachers primarily depends on the quality of preparing pedagogical personnel in higher education institutions. The level of competence, professional mastery, and the ability of specialists to manage pedagogical processes accurately and purposefully determine the effectiveness of student personality formation. This situation imposes an important task on the system of higher pedagogical education, as well as on all institutions responsible for education and personnel training, to further investigate the issues of professional readiness of future teachers for organizing and managing the processes of developing a harmoniously developed personality.

Key words: pedagogy, pedagogical problem, education, professional mastery, competence, harmoniously developed personality, future teachers.

Аннотация: Педагогическая подготовка будущих учителей, прежде всего, зависит от качества подготовки педагогических кадров в высших учебных заведениях. Уровень компетентности, профессионального мастерства, а также способность специалистов правильно и целенаправленно управлять педагогическими процессами определяют эффективность формирования личности обучающегося. Данное обстоятельство ставит перед системой высшего педагогического образования, а также перед всеми организациями, ответственными за образование и подготовку кадров, актуальную задачу углубленного изучения вопросов профессиональной подготовки будущих педагогов к организации и управлению процессами воспитания гармонично развитой личности.

Ключевые слова: педагогика, педагогическая проблема, образование, профессиональное мастерство, компетентность, гармонично развитая личность, будущие учителя.

KIRISH

Bugungi kunda ijtimoiy-pedagogik jarayonlar ta'lim muassasasi o'quv faoliyatining muhim komponentlaridan biriga aylanib bormoqda. Bu bejiz emas. Chunki ijtimoiy-pedagogik jarayonlar ta'lim xizmatlari bozorida nafaqat u yoki bu ta'lim muassasasining raqobatbardosh bo'lishiga asos yaratadi, balki o'qituvchi va o'quvchi shaxsini intensiv rivojlantirish, o'qituvchi va o'quvchilarning birgalikdagi faoliyati hamda muloqotini demokratlashtirish, ta'lim-tarbiya jarayonini insonparvarlashtirish, o'quvchini faol ta'lim olish hamda o'zini har tomonlama shakllantirib borishga yo'naltirish, ta'lim jarayonida qo'llanilayotgan texnologiyalar, metod va vositalarni takomillashtirish hamda modernizatsiyalash, ta'limning moddiy-texnika bazasini mustahkamlash kabi vazifalarni bajaradi, pedagoglarning kasbiy mahorati, ularning ijodkorligi va izlanuvchanligining rivojlanish yo'nalishlarini aniqlaydi, o'quvchilarning shaxs sifatida kamol topishida muhim o'rin tutadi.

"Innovatsiya" tushunchasiga turlicha talqinlar mavjud bo'lib, ko'p hollarda u "yangilik kiritish" tushunchasi sifatida talqin etiladi. Ya'ni "innovatsiya" yangilik, o'zgarish degan ma'noni anglatib, vosita va jarayon sifatida qandaydir yangilikning kiritilishini nazarda tutadi. Demak, yangilik vosita (yangi tartib, uslub, metod, metodologiya, texnologiya va b.) bo'lib, innovatsiya mazkur vositani o'zlashtirish jarayoni hisoblanadi.

O'qituvchining o'z faniga oid yangiliklar, oxirgi qabul qilingan o'quv-me'yoriy hujjatlar bilan muntazam tanishib borishi hamda ish hujjatlarini ular asosida yuritishi zamonaviy o'qituvchi faoliyatiga beriladigan baho mezonlaridan biri hisoblanadi.

Amaliyotda ijtimoiy-pedagogik jarayonlarning xarakteri quyidagilar bilan belgilanadi:

- olingan natijalar mazmuni;
- tatbiq etilayotgan takliflarning yangilik darajasi;
- amaliyotchilarning ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorligi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlash muammolari pedagogika fanida muhim ilmiy yo'nalishlardan biri sifatida keng o'rganilgan. Xususan, O.N. Imomkulovning tadqiqotlarida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining uslubiy-matematik tayyorgarligiga qo'yiladigan talablar tizimli asosda yoritilib, pedagog kadrlar tayyorlash sifatini oshirishning nazariy va amaliy jihatlari asoslab berilgan. Muallif ta'lim jarayonida metodik tayyorgarlikning ahamiyatini alohida ta'kidlab, o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini rivojlantirish zarurligini ko'rsatadi.

Ta'limni axborotlashtirish sharoitida bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlash masalalari ham Imomkulova tomonidan chuqur tahlil qilingan. U Eastern European Scientific Journal nashrida chop etilgan ishida pedagog kadrlarni tayyorlash jarayonida zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish o'qituvchilarning kasbiy moslashuvchanligi va innovatsion faoliyatini oshirishga xizmat qilishini ilmiy asoslaydi. Shuningdek, xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallarida e'lon qilingan tadqiqotida ta'limni informatizatsiyalash sharoitida pedagoglarni tayyorlashning yangi yondashuvlari taklif etilgan.

Pedagogik diagnostika va innovatsion yondashuvlar asosida ta'lim samaradorligini oshirish masalalari ham mazkur olimning ishlarida alohida o'rin egallaydi. 2019-yil Toshkentda o'tkazilgan respublika ilmiy-amaliy anjumani materiallarida keltirilgan tadqiqotda o'quvchilarning bilim darajasini aniqlashda diagnostik yondashuvning ahamiyati asoslab berilgan. Shu bilan birga, loyiha metodi orqali o'quvchilarning tadqiqotchilik ko'nikmalarini shakllantirish masalalari ham muallif tomonidan 2018-yilgi ilmiy-amaliy anjuman materiallarida yoritilgan.

So'nggi yillarda bo'lajak o'qituvchilarni innovatsion texnologiyalar asosida tayyorlash, ularning kreativ kompetensiyalarini rivojlantirish masalalari ham dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. "Murabbiy mahorati" jurnali va "Uzluksiz ta'lim" nashrlarida e'lon qilingan ishlarda pedagoglarning innovatsion faoliyatga tayyorgarligini oshirishning metodik asoslari ishlab chiqilgan. Shuningdek, Solid State Technology jurnalida chop etilgan ilmiy maqolada differensial ta'lim jarayonida o'quvchilarning ijodiy kompetensiyasini rivojlantirishning metodik xususiyatlari tahlil qilingan bo'lib, bu yondashuvlar bo'lajak o'qituvchilarni ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorlashda muhim ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

O'qituvchilarni ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash tizimli, refleksiv-faoliyatli va individual-ijodiy yondashuv asosida olib boriladi.

Tizimli yondashuv nuqtai nazaridan pedagogik ta'limning barcha bo'limlari ijtimoiy-pedagogik faoliyatning barcha komponentlarini maksimal darajada rag'batlantirishi lozim.

Refleksiv-faoliyatli yondashuvni amalga oshirishda o'qituvchilarda ularning o'zi va o'z faoliyatiga nisbatan faol tadqiqotchilik pozitsiyasiga o'tish qobiliyatini rivojlantirish nazarda tutiladi.

Individual-ijodiy yondashuv o'qituvchilarda ijodiy individuallikni aniqlash va shakllantirish hamda ijtimoiy-pedagogik jarayonlarni anglashni ta'minlaydigan shaxsiy bosqichga olib chiqadi.

O'qituvchilarni ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorlashning asosiy omillaridan biri o'qituvchilar pedagogik faoliyatining individualligini rivojlantirish hisoblanadi, ya'ni yangiliklarni o'zlashtirish individual-shaxsiy bosqichda amalga oshiriladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Bo'lajak o'qituvchilarni ijtimoiy texnologiyalar asosida ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash 4 ta bosqichda amalga oshiriladi.

1. **Bo'lajak o'qituvchilarning ijodiy individualligini rivojlantirish bosqichi.** Bo'lajak o'qituvchilarda ijodiy pedagogik vazifalarni aniqlash, tahlil qilish va yechimini topish qobiliyatini shakllantirish, shuningdek, ijodiy izlanuvchanligini rivojlantirish, ya'ni avval egallangan bilim va ko'nikmalarni yangi vaziyatga mustaqil olib o'tish, ma'lum bo'lgan vaziyatda muammo va ob'ektning yangi funksiyasini ko'ra olish, ob'ektning tarkibiy

qismlarini aniqlash, muqobil yechim yoki uning usullarini ko'rish, avval o'zlashtirilgan faoliyat usullarini yangi vujudga kelgan muammo bilan muvofiqlashtirish vositasida uni ijtimoiy mahsulotga aylantirish hamda o'qituvchilarda kreativ fikrlashni rivojlantirishni nazarda tutadi.

2. **Bo'lajak o'qituvchilarni ilmiy bilish, pedagogik tadqiqotga yo'naltirish bosqichi.** Bu bosqichda ijtimoiy pedagogikaga kirish metodologiyasi asoslarining egallanishi, ularni ijtimoiy pedagogika vujudga kelishining ijtimoiy va ilmiy zamini, shart-sharoitlari, uning asosiy tushunchalari bilan tanishtirish tushuniladi.
3. **Bo'lajak o'qituvchilarning ijtimoiy-pedagogik faoliyat texnologiyasini o'zlashtirish bosqichi.** Bu bosqich mualliflik dasturlarini yaratishda ishtirok etishni tashkil etish, mualliflik dasturlarini mustaqil tuzish metodikasini o'zlashtirish, yangiliklarning keyinchalik rivojlanishi hamda yangiliklarni ta'lim amaliyotiga tatbiq etishda kuzatilayotgan qiyinchiliklarni tahlil etish va prognozlashtirishni shakllantirishni nazarda tutadi.
4. **Innovatsiyalarni amaliyotga joriy etish bosqichi.** Bu bosqich tajriba maydonchasida o'qituvchilarning amaliy ishini tashkil etish, tuzatish ishlarini olib borish hamda tajriba natijalarini kuzatishni o'z ichiga oladi. Mazkur bosqichda o'qituvchilarda kasbiy faoliyatini o'zi tahlil etish malakasi oshadi, ularning yangiliklarga nisbatan qarashlari, yo'nalishlari, munosabatlari o'zgaradi, ijtimoiy nuqtai nazari shakllanadi.

Pedagogik jamoada qulay ijtimoiy muhitning mavjudligi, ya'ni ta'lim muassasalarida ta'lim jarayoniga innovatsiyalarni kiritishni ta'minlaydigan tashkiliy, metodik va psixologik xarakterga ega bo'lgan kompleks chora-tadbirlarni o'zida mujassam etgan belgilangan ma'naviy-psixologik muhitning mavjudligi o'qituvchilarning yangiliklarga "qarshilik qilish" koeffitsiyentini kamaytiradi, kasbiy faoliyatda paydo bo'lgan stereotiplarni yengib o'tishga yordam beradi.

Ijtimoiy muhit o'qituvchilarning pedagogik innovatsiyalarga bo'lgan munosabatida o'z ifodasini topadi.

O'qituvchilarning o'zini rivojlantirishi ularning aqliy mehnat texnikasini bilgan hamda intellektual faoliyatning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda quriladi. O'qituvchilarning o'zini rivojlantirish faoliyati shaxsiy vaqtini tashkil etishni bilish, o'zini rivojlantirish bo'yicha individual reja tuza olish va uni amalga oshirish malakasiga egaligiga bog'liq.

Shunday qilib, yuqorida bayon etilgan fikrlar davlat talablari va ehtiyojlarini inobatga olgan holda oliy ta'lim tizimi rahbar xodimlari (menejerlari) hamda pedagoglarning ta'lim sohasidagi zamonaviy boshqaruv (menejment), marketing, monitoring, pedagogika, psixologiya, ilg'or pedagogik va axborot texnologiyalari, milliy g'oya va ma'naviyat asoslari, huquq, iqtisodiyot, ixtisoslik fani nazariyasi va uni o'qitish metodikasi va boshqa sohalar bo'yicha kasbiy va metodik bilimlarini chuqurlashtirish va yangilash, ularni amalda qo'llashga o'rgatish orqali rahbar va pedagoglarni ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash va jalb etish, ular faoliyatining sifat va samaradorligi hamda raqobatbardoshligini oshirib borishga imkon yaratadi.

O'qituvchi bugungi kun talabiga ko'ra ta'lim oluvchilarda inson va tabiat munosabatlarini shakllantirishga qaratishi dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Sababi bugungi tez o'zgaruvchan iqtisodiy, ijtimoiy va ma'naviy hayot o'quvchi yoshlar dunyoqarashini inson va tabiat muammolarini tushunib yetadigan bo'lishlarini talab etadi. Ya'ni ular ilm-fanning so'nggi yutuqlarini amaliyotga joriy etish orqali ijodkor, ijtimoiy faol, yuksak ma'naviyatli, kasb-hunarli, Ona Vatanga sadoqatli, milliy va umuminsoniy qadriyatlarni ardoqlaydigan, ijodiy va mustaqil fikr yurita oladigan, davlat, jamiyat va oila oldida o'z burchi va javobgarligini his etadigan barkamol shaxsni kamolga yetkazish asosiy vazifadir.

Bugungi kunda iqtisodiy rivojlangan davlatlarda matematika ta'limi mazmunini modernizatsiya qilish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishiga aylangan bo'lib, umumiy ta'limning yangicha mazmuni asosini o'quvchilarda tayanch kompetensiyalarni shakllantirish va rivojlantirish tashkil etadi.

Pedagogik ta'limga kompetensiyaviy yondashuv kasbiy, shaxsiy va jamiyatdagi kundalik hayotda uchraydigan holatlarda samarali harakat qilishga imkon beradigan turli ko'rinishdagi malakalarni o'quvchilar tomonidan egallashni nazarda tutadi. Shunday qilib, kompetensiyaviy yondashuvda pedagogik ta'limning asosini amaliy, tatbiqiy yo'nalishlarni kuchaytirishga qaratiladi.

Mamlakatimizning dunyo hamjamiyatiga integratsiyalashuvi, fan-texnika va texnologiyalarning rivojlanishi yosh avlodning o'zgaruvchan dunyoda raqobatbardosh bo'lishi fanlarni mukammal egallashni taqozo etadi, bu esa ta'lim tizimiga, jumladan, matematikani o'rgatish bo'yicha ham xalqaro standartlarni joriy etish orqali ta'minlanadi.

Matematika fani bo'yicha davlat ta'lim standarti va o'quv dasturi loyihasini kompetensiyaviy yondashuv asosida yaratishda ijodiy guruh tarkibida qatnashdik. Bunda biz matematikaning yetakchi olimlari, metodistlar va amaliyotchi o'qituvchilar bilan birgalikda o'quvchilarda ko'proq amaliy ko'nikmalarni shakllantirish, nosta-dart, kombinator va mantiqiy masalalarni yechish hamda olgan bilimlarini amaliyotda qo'llay olish qobiliyatlarini rivojlantirishga asosiy e'tiborni qaratdik. Bunday yondashuv biz xalqaro olimpiadalarda duch kelgan va yuqorida ta'kidlangan muammolarning yechimini topishga imkon berishiga ishongan holda, ijobiy milliy tajriba-

larimiz hamda umume'tirof etilgan xalqaro me'yorlardan foydalanib, davlat ta'lim standartlari va o'quv dasturlarini takomillashtirdik.

Bunda 2013-yildan boshlab chet tillarining 1-sinfidan boshlab o'qitilishi joriy etilgani, mana shu uch yil mobaynida chet tilini o'rganish bo'yicha erishilayotgan ijobiy natijalar va tajriba qo'l kelmoqda. Bundan tashqari:

1. Yevropa Kengashining "Uzluksiz ta'lim uchun tayanch kompetensiyalar – umumevropa standartlari strukturasi" to'g'risidagi hujjati ("Key competences for lifelong learning: European Reference Framework");
2. Iqtisodiy hamkorlik va rivojlanish tashkilotining (Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)) Xalqaro o'quvchilarni baholash dasturi (Programme for International Student Assessment (PISA)) standartlari;
3. Ta'lim natijalarini baholash bo'yicha Xalqaro assotsiatsiyaning (International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA)) Xalqaro matematika va aniq hamda tabiiy fanlarning tendensiyalarini o'rganish markazi (Trends in International Mathematics and Science Study (TIMSS)) standartlari ham inobatga olindi.

Demak, bugungi kunda aniq va tabiiy fanlarni o'qitish sifatini oshirish, ta'lim muassasalarida yaratilgan shart-sharoitlardan samarali foydalanish bizdan juda katta mas'uliyatni talab etadi va o'z navbatida o'qituvchilar oldiga aniq vazifalarni qo'yadi.

1. O'quvchilarda matematikaga xos mulohaza yuritish, matematikada isbotni va matematikaning tilini mantiqan tushunish hamda buning uchun mos vositalardan foydalanish malakalarini shakllantirish;
2. Ularning uyida va turli kundalik vaziyatlarda asosiy pedagogik qonunlar va asosiy pedagogik usullarni tatbiq etish hamda asoslangan mushohada yuritish ketma-ketligini qura olishi va uni baholash malakalariga ega bo'lishiga erishish;
3. Matematikaga ijobiy munosabatni, haqiqatga nisbatan hurmatni, isbotlash uchun dalillarni izlash, ularning asoslanganligini baholay olish hamda fanlararo integratsiya orqali shakllantirib borish.

Yuqoridagilarni inobatga olgan holda, "pedagogik kompetensiya" tushunchasiga quyidagicha yondashildi: bu – vaziyatni strukturalash, pedagogik bog'lanishlarni aniqlash, jarayonlarning pedagogik modellarini tuzish, ularni tahlil qilish va ko'rinishlarini o'zgartirish, olingan natijalar bo'yicha tegishli asoslangan va maqbul xulosalar chiqarish orqali ijtimoiy va kasbiy faoliyatga tayyor bo'lishdir.

Matematika fanini o'qitishning negizini asrlar mobaynida masalalar tashkil etishi barchamizga ma'lum. Shunga qaramasdan, ayrim fikrlarni keltirish lozim deb topildi.

Birinchidan, o'quvchilarda matematikaga bo'lgan qiziqishni orttirish, tayanch kompetensiyalarni shakllantirish uchun ta'lim jarayonida amaliy va nostandart xarakterdagi masalalardan foydalanish zarur. Bunday masalalarni yechish o'quvchilarda analiz, sintez, analogiya, umumlashtirish, deduksiya va induksiya kabi mantiqiy mushohada yuritish faoliyatini, intuitsiya, egiluvchanlik va moslashuvchanlik kabi fazilatlarini rivojlantirib, o'quvchilarni olingan natijalar ustida tanqidiy fikrlashga o'rgatadi. Ko'pincha amaliy va nostandart xarakterdagi masalalarning yechimi darhol topilmay, bir necha bor urinishlar natijasidagina aniqlanishi sababli, bu maqsadga erishish uchun tirishqoqlikni, ya'ni shaxsning irodaviy sifatlarini tarkib toptirishga imkon beradi. Va nihoyat, eng asosiysi, bunday masalalarning yechilishi o'quvchilarga natijaga erishilganligi, shuningdek, yechim yo'lining go'zalligi va an'anaviy emasligi bilan bog'liq bo'lgan katta emotsional zavq bag'ishlaydi. Bunday masalalar barcha darajalarda kiritilishi lozim.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, bo'lajak o'qituvchilarni ijtimoiy texnologiyalar asosida ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash tizimli va bosqichma-bosqich tashkil etilgandagina samarali natija beradi. Mazkur jarayonda o'qituvchilarning ijodiy individualligini rivojlantirish, ularni ilmiy izlanishga yo'naltirish hamda amaliy faoliyat bilan uzviy bog'lash muhim ahamiyat kasb etadi.

Shu asosda quyidagi takliflarni ilgari surish maqsadga muvofiq:

- oliy ta'lim muassasalarida ijtimoiy-pedagogik kompetensiyalarni rivojlantirishga yo'naltirilgan maxsus o'quv dasturlarini keng joriy etish;
- innovatsion pedagogik texnologiyalarni amaliyot bilan integratsiyalash;
- pedagoqlarning refleksiv va tahliliy ko'nikmalarini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratish;
- tajriba almashinuvi va ilmiy-amaliy seminarlarni muntazam tashkil etish.

Ushbu chora-tadbirlar bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligi, raqobatbardoshligi va ijtimoiy-pedagogik faoliyat samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Imomkulova O.N. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining uslubiy-matematik tayyorgarliklariga qo'yiladigan talablar haqida // "Hozirgi zamon matematikasi va uni o'qitishning dolzarb muammolari" mavzusidagi oliy o'quv yurtlaridagi ilmiy-amaliy konferensiya materiallari. Toshkent – 2010. – 44–46-betlar.
2. Imomkulova O.N. Preparing Future Teachers of Initial Classes in Conditions of Education Informatization // Eastern European Scientific Journal. – 2018. – № 4.
3. Imomkulova O.N. Preparation of Future Teachers of Initial Classes in Conditions of Education Informatization // Collected Papers of the XV International Scientific-Practical Conference "Advances in Science and Technology". July 31, 2018. – Pp. 171–174.
4. Имомкулова О.Н. Обучение математики несовершеннолетних с учетом результатов педагогической диагностики // "Вояга етмаганлар ўртасида жиноятчилик ва ҳуқуқбузарликларни бартараф этишнинг ижтимоий-педагогик ва ҳуқуқий асослари" мавзусидаги Республика илмий-амалий анжумани материаллари. Тошкент, 2019-йил, 24–25-май.
5. Имомкулова О.Н. Метод проектов на уроках математики как одна из эффективных технологий развития детей // "Лойihalashtirish usulidan foydalanган ҳолда ўқувчиларнинг тадқиқотчилик кўникмаларини шакллантириш" мавзусидаги Республика илмий-амалий анжумани материаллари. Тошкент, 2018-йил, 16-май.
6. Imomkulova O.N. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini innovatsion texnologiyalar asosida matematik tayyorlash muammolari // "Murabbiy mahorati" ilmiy-metodik, ommaviy-ma'rifiy jurnal. – 2020. – № 1.
7. Imomkulova O.N. Metod proyektov na urokakh matematiki kak odna iz effektivnykh tekhnologiy razvitiya detey // "Loyihalashtirish usulidan foydalangan holda o'quvchilarning tadqiqotchilik ko'nikmalarini shakllantirish" mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy anjumani materiallari. Toshkent, 2018-yil, 16-may.
8. Imomkulova O.N. Pedagogik oliy ta'lim muassasalarida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini matematik tayyorgarligini takomillashtirish // Ilmiy axborotnoma jurnali. – 2021. – № 2.
9. Imomkulova O.N. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini innovatsion texnologiyalar asosida matematik tayyorlash muammolari // Uzluksiz ta'lim ilmiy-uslubiy jurnali. – 2020. – Maxsus son.
10. Imomkulova O.N., Mardonov E.M., Ostonov K., Achilov Sh. About Some Methodical Features of the Development of Creative Competence in the Process of Differentiated Learning of the Course of Geometry // Solid State Technology. – 2021. – Volume 64, Issue 2.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №4(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.